

Babaí, páiste, duine fásta

Súil thapa ar an gceacht

Tosaigh le pictiúr amháin de bhabaí agus leis an gceist iontais “An raibh sibhse chomh beag seo riamh?” Ainmnigh na ceithre chéim (babaí, páiste, duine fásta, mamó nó daideó), agus ansin léirigh conas dhá chárta a chur i gcomparáid lena chéile ag an am. Cuireann na grúpaí sraith mheasctha in ord ón duine is lú go dtí an duine is sine. Bíonn comhrá gearr ann faoin méid is féidir le babaí a dhéanamh i gcomparáid leis an méid is féidir leis na páistí a dhéanamh anois. As sin, téitear ar aghaidh chuig gluaiseacht shocair ‘ó bheag go hard’ agus abairt amháin faoin altra mar chúntóir. Críochnaigh le leathanach na Dialainne Imscrúdaithe: tarraingíonn siad ‘mise i mo bhabaí agus mise anois’, agus ansin roinneann siad é lena bpáirtí.

Cuspóirí foghlama

- Cártaí pictiúr de chéimeanna an tsaoil a chur in ord ó bhabaí go duine fásta
- Pictiúr a tharraingt díobh féin ina mbabaí agus mar atá siad anois

Roimh an gcloigín – ullmhúchán

Priontáil sraith amháin de chártaí céimeanna an tsaoil do gach grúpa de 3–4 (babaí, páiste, duine fásta, mamó/daideó), chomh maith le sraith bhreise don chlár; lannaigh iad más féidir leat. Roghnach: grianghraif teaghlaigh de na páistí ina mbabaí, a thug na daltaí isteach cheana. Ná cuir brú ar dhuine ar bith riamh. Glan spás beag ar an gcairpéad don ghluaiseacht fáis. Bíodh leathanach líníochta na Dialainne Imscrúdaithe réidh.

Ábhair

Mír	Líon	Do gach	Foinse	Ionadach saor
cártaí pictiúr de chéimeanna an tsaoil (babaí, páiste, duine fásta, mamó nó daideó)	1	grúpa	leagan inphriontáilte a chuirtear ar fáil	cártaí pictiúr simplí ar ghnáthpháipéar
cártaí pictiúr an mhúinteora de bhabaí agus de pháiste	1	rang	leagan inphriontáilte a chuirtear ar fáil	líníochtaí simplí de bhabaí agus de pháiste
grianghraf ón mbaile den pháiste nuair a bhí sé ina bhabaí	1	dalta	tugtha ón mbaile	cártaí pictiúr an mhúinteora de bhabaí agus de pháiste
Leathanach sa Dialann Imscrúdaithe	1	dalta	leagan inphriontáilte a chuirtear ar fáil	leathanach bán A4, fillte nó marcáilte ina dhá leath le haghaidh dhá líníocht
criáin nó pinn luaidhe daite	1	dalta	seomra ranga	aon uirlisí líníochta atá sa seomra ranga

Pointe sábháilteachta

Coinnigh an ghluaiseacht fáis socair agus mall, agus coinnigh na páistí san áit a bhfuil siad ionas nach mbuailfidh aon duine faoi dhuine eile. Iarr orthu cromadh síos seachas luí siar ar an urlár má tá an spás teoranta. Láimhseáil grianghraif an teaghlaigh go cúramach agus tabhair ar ais iad.

Céimeanna teagaisc

- **Ag Tosú:** Taispeáin pictiúr soiléir amháin de bhabaí, agus sin amháin. Fiafraigh “Cé atá anseo?” agus “An raibh sibhse chomh beag seo tráth?” Coinnigh na sraitheanna cártaí sa tráidire ionas go mbeidh an cluiche oird úr fós. Má deir páiste nach raibh sé riamh ina bhabaí, abair go séimh: tosaímid go léir inár mbabaithe agus fásaimid.
- **Fásann daoine agus athraíonn siad:** Ná scríobh ach ainmneacha na gceithre chéim ar an gclár. Pointeáil chuig gach cárta agus déan léiriú le péirí amháin: babaí i gcomparáid le duine fásta, páiste i gcomparáid le mamó. Ná leag amach an líne iomlán fós. Fiafraigh “Cé a tháinig ar dtús?” agus lig don rang a rá go raibh gach duine ina bhabaí ar dtús. Coinnigh an chaint faoi mhéid don ghníomhaíocht oird. Abair gur duine fásta níos sine í mamó, ní cineál nua duine.
- **Cuir na cártaí in ord:** Ná dail sraith mheasctha amháin ar gach grúpa de thriúr nó de cheathrar go dtí go mbeidh an léiriú déanta agat. Siúil timpeall: “Cé hé an duine is lú? Cé a thagann ina dhiaidh sin? Conas atá a fhios agaibh?” Má théann grúpa i bhfostú ag mamó, spreag iad: “duine fásta níos sine i ndiaidh an chárta ‘duine fásta’.” Má tá sraith droim ar ais ag grúpa, iarr orthu seiceáil arís seachas í a cheartú dóibh.
- **Cad is féidir le gach duine a dhéanamh?:** Taispeáin pictiúr de bhabaí agus ansin pictiúr de pháiste (grianghraf ón mbaile nó na cártaí a cuireadh ar fáil, ionas nach bhfágfar aon duine as). Coinnigh an chaint ó bhéal agus gearr: cad is féidir le babaí a dhéanamh, cad is féidir libhse a dhéanamh anois, cad a d’fhéadfadh duine fásta a bheith fós á mhúineadh daoibh. Abair arís go soiléir: de réir mar a fhásaimid, is féidir lenár gcoirp níos mó a dhéanamh. Gan líníocht anseo.
- **Fás ó bheag go hard:** Treoraigh gluaiseacht mhall san áit chéanna: cromadh síos cuachta go beag mar bhabaí, éirí mar pháiste (croitheadh láimhe, dhá chéim), síneadh suas go hard mar dhuine fásta, agus, más mian leat, croitheadh láimhe séimh mar mhamó. Ansin abairt shocair amháin: cuidíonn altra le babaithe, le páistí agus le daoine fásta fanacht slán folláin. Ná déan mórán cainte faoi bhreiteacht.
- **Tarraing mé i mo bhabaí agus mé anois:** Dail leathanach na Dialainne Imscrúdaithe agus tabhair na seacht nóiméad ar fad dóibh. Abair go soiléir: pictiúr a haon, mise i mo bhabaí; pictiúr a dó, mise anois. Siúil timpeall agus iarr ar gach páiste pointeáil chuig an líníocht den bhabaí. Cuir cártaí an bhabaí agus an pháiste ar na boird mar mheabhrúchán amhairc. Fill an leathanach nó marcáil ina dhá leath é más cabhair é.
- **Roinnt agus slachtú:** Nóiméad amháin de ‘thaispeáin agus inis’ le páirtí: pointeáil chuig an iarracht ar an mbabaí, pointeáil chuig ‘mise anois’. Abair arís go soiléir uair amháin: fásann daoine ó bhabaí go páiste go duine fásta; cuidíonn altra le daoine de gach aois. Bailigh na grianghraif teaghlaigh le dul abhaile, agus cuir na cártaí ar ais sa phaca.



Cad ba cheart a fheiceáil

Ba cheart do na grúpaí na cártaí a chur i líne mar seo: babaí → páiste → duine fásta → mamó/daideó. Ainmníonn formhór na bpáistí rudaí a dhéanann babaí (codladh, caoineadh, bainne a ól) agus rudaí a dhéanann siad féin go bródúil anois (siúl, caint, cúraimí scoile). Líníochtaí: áirítear an dá iarracht fiú más marcanna simplí iad. Is minic a bhíonn lámha, cosa nó meangadh gáire ar an bhfigiúr ‘anois’, agus is féidir leis an bpáiste pointeáil chuig gach ceann acu. Is é an meascán is coitianta ná péire mamó/duine fásta droim ar ais, mar sin spreag iad: “tagann an duine fásta níos sine ina dhiaidh.”



Míthuiscintí agus idirghabhálacha

- “Ní fhásann ach babaithe. Tá mise mór cheana féin, mar sin ní fhásaim a thuilleadh.” — Pointeáil feadh na gceithre chárta agus abair go leanaimid orainn ag fás agus ag athrú ar feadh i bhfad; léiríonn na cártaí den pháiste, den duine fásta agus de mhamó daoine a d’fhás i ndiaidh chéim an bhabaí.
- “Níl i mamó ach duine fásta eile,” agus mar sin téann an grúpa i bhfostú nó malartaíonn siad an dá chárta dheireanacha. — Coinnigh an cárta ‘duine fásta’ in aice leis an gcárta ‘mamó’: “Is duine fásta níos sine é mamó nó daideó, agus tagann an cárta sin i ndiaidh an chárta ‘duine fásta’.” Úsáid focail mar ‘níos mó’ agus ‘níos sine’, seachas catagóir nua.
- “Ní raibh mise riamh i mo bhabaí.” — Déan miongháire agus, agus an cárta babaí á thaispeáint agat, abair go séimh: tosaímid go léir inár mbabaithe agus fásaimid. Cuirigí suas bhur lámha má cheapann sibh go raibh sibh chomh beag seo tráth.



Dífreáil

Ag teacht chun cinn	Ag forbairt	Inniúil
• Cuir an cárta babaí ar dtús do ghrúpa atá i bhfostú, mar leid tosaigh. Fág cártaí an bhabaí agus an pháiste ar an mbord le linn na líníochta mar mheabhrúchán amhairc. • Glac le hiarracht shoiléir amháin ar líníocht agus le pointeáil agus ainmniú. Ná scríobh ach focal amháin don pháiste, agus sin amháin má iarrann sé é.	• Fiafraigh díobh agus tú ag siúl timpeall: cé a thagann ina dhiaidh sin, agus conas atá a fhios acu. • Sula dtarraingíonn siad, spreag iad le rud amháin a ainmniú is féidir le babaí a dhéanamh agus rud amháin is féidir leo féin a dhéanamh anois.	• Iarr ar ghrúpa atá réidh rud amháin a rá is féidir le gach duine ar na ceithre chárta a dhéanamh. • Cuireann na páistí a chríochnaíonn go luath rud amháin is féidir leo a dhéanamh anois (liathróid, leabhar, cara) isteach sa phictiúr ‘mise anois’, gan bhileog bhreise.



Nasc traschuraclaim

Nascann sé seo le OSPS (mé féin/ag fás) agus le teanga ó bhéal: ainmníonn na daltaí na céimeanna agus déanann siad comparáid idir a bhfuil ar chumas na gcorp a dhéanamh.

